

**XIX. Županijsko natjecanje iz hrvatskoga jezika
5. ožujka 2014.**

četvrti (IV.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

90

Upute natjecateljima

1. Test se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja testa treba pažljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na bijelu i žutu omotnicu i na prvu stranicu testa.
4. Zadatke testa treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati plavom kemijskom olovkom na za to predviđena mjesta.
7. U testu nije dopušteno precrtavanje, ispravljanje i šaranje (ako postoje nedoumice pri oblikovanju točnih odgovora, treba se koristiti radnim papirom dobivenim od škole).
8. Da bi se priznali, odgovori trebaju biti napisani pisanim slovima.
9. Da bi se priznali, odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja test, radni papir i bijelu omotnicu treba staviti u žutu omotnicu koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u test i pravo na pismenu žalbu.

Želimo ti uspjeh na Natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Županijskoga povjerenstva)

2. _____
(član Županijskoga povjerenstva)

3. _____
(član Županijskoga povjerenstva)

1. Odredi naglašeni slog, vrstu naglaska i zanaglasne dužine u podcrtanim riječima.

Svete knjige sami prevodismo

Uvjereni da ko jezik gubi,

U pradavni jezik vjeru novu,

Taj i dušu narodnu izgubi.

I zato ga ne zaboravismo,

(A. Tresić Pavičić, *Gvozdansko*)

4	
---	--

2. Upiši na prazne crte *ije/je* u sljedećim rečenicama.

Sl__deći sv__tlost zv__zda, došao sam do m__sta gdje se ta sv__tlost pom__šala sa sv__tlošću m__sečevih sv__tlomodrih zraka koje su se polagano izl__vale. Oko mene pol__gale su travke orošene bl__dim kapljicama rose, a nada mnogim milijuni zv__zdica. Sl__deći prizor bio je čaroban – tu prestaje zv__zdoznanstvo, tu počinje v__ra. U toj neizm__nosti čov__k iščezava. Što smo mi? Što je ovaj sv__t?!

3	
---	--

3. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Rastavi na morfeme punoznačne riječi u sljedećem stihu.

b) Rastavi na slogove navedene riječi.

U pradavni jezik vjeru novu.

riječi	a) morfemi	b) slogovi

3	
---	--

10	
----	--

4. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Koliko je riječi u navedenome stihu?

b) Koliko je izgovornih/naglasnih cjelina u navedenome stihu?

I snagu nam, i grijehe drugi s nama dijele...

a) Riječi je _____.

b) Izgovornih/naglasnih cjelina ima _____.

2	
---	--

5. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj pronalaziš okamenjenu (leksikaliziranu)

metaforu.

a) Sada mi taj ispit bijaše samo lako perce prema svim problemima što me muče.

b) Učinila mi se laka kao pero.

c) To je lako pero lepršalo iz bakina jastuka.

1	
---	--

6. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Zaokruži slova ispred *pravih* homonima.

b) Objasni svoj odgovor.

a) Rijeka – rijeka

b) studijski– studijski

c) naložiti – naložiti

d) pas – pas

b) Objašnjenje: _____

2	
---	--

5	
---	--

7. Zaokruži riječi koje treba pisati velikim slovom.

... stjepan kugli bio je, dakle, *knjižar*, što u neka starija vremena nije značilo samo trgovac knjigama; knjižar je bio u prvom redu čovjek koji se *bavi knjigama*. riječ je u hrvatskome potvrđena od 18. stoljeća. središnje značenje, prodavač knjiga, bogoslav šulek povezuje s njem. *buchhändler*, tal. *libraio*, fr. *libraire*, engl. *bookseller*. knjige su izumrle i u trećoj iličkoj knjižari, onoj na uglu britanskoga trga. ondje nije ni odjeća ni jelo. ondje je namještaj. valjda za današnje „sretne stanove”. bez knjiga i njihovih čitača. nema ni one imena miroslava krleže na uglu gajeve i ilice, nema ni znanstvene knjižare na preradovićevu trgu. nema ni poznate knjižare u zvonimirovoj (seljačka sloga, znanje). o kulturnim antikvarijatima – kao knjižarama rabljenih knjiga, pa i o onome matice hrvatske u ilici – bolje da i ne govorim. nemam što reći. za razliku od knjižara, knjižnice još opstaju...

(N. Opačić, *Uz Mjesec hrvatske knjige*)

3	
---	--

8. Napiši antonimske parnjake riječima koje ih mogu imati.

blizu, nego, često, iako, nikad, sporo, unatoč, ispred

2	
---	--

5	
---	--

9. Zaokruži slovo ispred jezične (leksičke) pojave koja je učestalija u našem jeziku.

- a) homonimija
- b) polisemija

1	
---	--

10. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

- a) Odredi značenje leksema *kurjak* u rečenici.
- b) Koje je osnovno značenje leksema *kurjak*?

a) Oh! – škrinu Ivaniš – zašto se rađaju zvijeri s ljudskim obrazom! Ali u sumraku skrivao se *kurjak* Gorjanski, i viknu Forgaču: „Udri, Forgaču!”

(A. Šenoa, *Kletva*)

b) _____

2	
---	--

11. Napiši sinonimski parnjak podcrtanim leksemima.

Viskov je opozicioni moral već bio raskliman kad je apotekar otkrio urotu te mu i on pošalje novu ponudu. Nastane licitarenje u kome je Viskova sklonost višim ciframa držala obje strane u neizvjesnosti...

(R. Marinković, *Karneval*)

apotekar – _____

urotu – _____

ciframa – _____

3	
---	--

6	
---	--

12. Poveži znanstvenu disciplinu s odgovarajućom definicijom, npr. e – 6.

- a) semantika 1. Grana jezikoslovlja koja proučava i opisuje leksik.
- b) semiologija 2. Grana jezikoslovlja koja proučava povijesne mijene u sadržaju jezičnih znakova.
- c) povijesna semantika 3. Grana jezikoslovlja koja proučava sadržajnu stranu jezičnoga znaka.
- d) leksikologija 4. Znanost koja proučava različite nejezične sustave znakova za sporazumijevanje.
5. Znanost koja se bavi teorijom i praksom sastavljanja rječnika, leksikona i enciklopedije.

2	
---	--

13. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Ispiši antonime iz navedenih rečenica u tablicu.

b) Odredi vrstu antonima prema podrijetlu i naravi značenjske opreke.

Sit gladnu ne vjeruje. S papirom u ruci traže da ih nahraniš, na papiru pravdaju obično jučer, teško danas i veličanstveno sutra.

antonimi	prema podrijetlu	prema naravi značenjske opreke

3	
---	--

5	
---	--

14. Razvrstaj sve glagolske oblike u navedenome odlomku.

Zamislamo kako neki budući povjesničar umjetnosti koji stiže iz svemira sebi postavlja pitanje: koja će ideja ljepote prevladavati u dvadeset drugom stoljeću. Zapravo ni umjetnici prethodnih razdoblja ne činjahu ništa drugo: postavljali su si ista pitanja. Je li itko dobio odgovor? Ako i ne bijaše odgovora, uvijek smo stjecali dojam, promatrajući „izdaleka”, da svako stoljeće predstavlja jedinstvena obilježja i kada u vremenima koja dolaze neki ljubitelji lijepoga budu promatrali ostvarenja našega vremena mogli bi steći sasvim drugačiju sliku o nama od one koju bismo sami željeli učiniti trajnom.

(U. Ecco, *Povijest ljepote*)

infinitiv	
prezent	
perfekt	
imperfekt	
futur prvi / I.	
futur drugi / II.	
kondicional prvi / I.	
imperativ	
glagolski prilog sadašnji	

6	
---	--

6	
---	--

15. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Ispiši surečenice iz navedene složene rečenice.

b) Odredi vrstu rečenice.

Kad sam ozdravio, nazvao sam ga ključem od pakla i objesio sam ga ondje gore, o čavao ispod prozora, gdje je prije visio kavez s kanarincem, koji je uginuo za moje bolesti, a nitko ga nije tražio pod prozorom.

(R. Marinković, *Suknja*)

a) surečenice

b) vrsta

4	
---	--

16. Dopuni rečenicu.

Antroponime proučava dio _____ koji se naziva _____ .

1	
---	--

17. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Podcrtaj frazem u navedenoj rečenici.

b) Odredi frazem prema sintaktičkome ustrojstvu.

a) *Od najranije mladosti živjela je u nadi da će sresti svog princa iz bajke.*

b) _____

2	
---	--

7	
---	--

18. Razvrstaj podcrtane dijalektizme iz navedenoga teksta u tablicu.

Oficijelno, tekniško, oli književno ime za ovo naše domaće živče je: magarac. Niki ga zovedu: osel, niki kenjac, i ča ti ga znan ja još kako ga zovedu. U nas ga zovedu tovar. On tako bidan stoji od jutra do navečer, i cilo vrime drće kâ jež. Gospodar sidi ispod zidića, u zaklonu od bure, marenda, pije bevandu i sunča se.

(M. Uvodić Splitsanin, *Naš bidni tovar*)

izrazni/leksički	
fonološki	
tvorbeni	
morfološki	
etnografski	

4	
---	--

19. Razvrstaj imena prema njihovu podrijetlu.

Krešimir, Buga, Dobrovit, Karlo, Lada, Luka, Ivan, Ksenija, Dionizije, Bajazit, Helena

a) sloj posuđenih imena: _____

b) kršćanski sloj: _____

c) sloj hrvatskih narodnih imena: _____

d) slavenski ili općoslavenski sloj: _____

e) islamski sloj: _____

4	
---	--

20. Podcrtaj tvorbeno motivirane riječi.

crnomanjast, čovjek, ruka, masnica ('kolač'), danas, mjesec, čovječan, knjiga, prsten

2	
---	--

10	
-----------	--

21. Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

Leksem *horugva* jest:

- a) grafijski arhaizam
- b) tvorbeni arhaizam
- c) izrazni arhaizam
- d) fonološki arhaizam.

1	
---	--

22. Podcrtaj riječi koje nisu dijelom hrvatskoga standardnog jezika u navedenome tekstu.

Ne ljubi manje koji mnogo ćuti,
on mnogo traži, i on mnogo sluti,
i svoju ljubav (kao parče kruva
za gladne zube) on brižljivo čuva
za zvijezde u visini,
za srca u daljini.

Ćutanje kaže: u tuđemu svijetu
ja sanjam još o cvijetu i sonetu
i o pitaru povrh trošne grede,
i o ljepoti naše svijetle bijede,
i u zar dana, i u plavet noći
snim: ja ću doći, ja ću doći.

(A. T. Ujević, *Zvijezde u visini*)

3	
---	--

23. Odredi okomitom crtom mjesto tvorbenoga šava u navedenim leksemima.

hrvatstvo, glazben, dovratak, plesač, domar, bilježnica

2	
---	--

24. Zaokruži prezimena nastala sufiksalsnom tvorbom.

Tudor, Kovačević, Benko, Horvat, Smolek, Čutura

1	
---	--

7	
---	--

25. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Upiši kanonske oblike imena koja se pojavljuju u navedenom tekstu.

b) Odredi što je navedeno ime po vrsti.

Sena je zelena i mutno žuta, a valja se, bez valova, put svoga oceana. Tako je Pariz pouzdano zaštićen od „elementarne poplave”, kakva mori Veneciju. Pariške su ulice izložene sad suncu, sad kiši na što su Parižani već navikli. Sena je za svakog Parižanina, ali i za svakog Francuza simbol ovog grada svjetlosti.

ime	vrsta

4	
---	--

26. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Podcrtaj lekseme karakteristične za pjesnički podstil u navedenim stihovima.

b) Kako zovemo takve lekseme?

a) Gdje su dobre djeve, bijele poput krina,
dekllice što tješe i jačaju junake?

(A. T. Ujević, *Naše vile*)

b) _____

2	
---	--

6	
---	--

27. Razvrstaj podcrtane riječi iz navedenoga teksta prema tvorbenim načinima kojim su nastale.

Najbolji savjet – otkrio sam kako je najbolji način nuđenja savjeta našoj djeci otkriti što ona žele (makar željela beskrajan popis želja) i zatim im savjetovati neka to učine, nije važno kada: bili oni osnovnoškolci, srednjoškolci, za vrijeme blagdana ili dokolice.

riječ	tvorbeni način

3	
---	--

28. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Odredi vrstu riječi i gramatičko značenje (gramatički sadržaj) riječi prema oblicima koji se pojavljuju u navedenom stihu.

b) Napiši kanonski oblik riječi u navedenome stihu.

Majstore, ugasi svijeću, došla su ozbiljna vremena.

a) vrsta riječi i gramatičko značenje	b) kanonski oblik riječi

4	
---	--

7	
---	--

29. Napiši u tablicu parnjake navedenih glagola.

svršeni	nesvršeni
naliti	
	odolijevati
promijeniti	
	donositi

2	
---	--

30. Načini morfemsku i tvorbenu analizu navedenih riječi (okomicom ili spojnicom).

	morfemska analiza	tvorbena analiza
podcrtati	_____	_____
primorje	_____	_____
zagovor	_____	_____
plivačica	_____	_____

4	
---	--

31. Zaokruži slova ispred pravilno napisanih riječi.

- a) radiotelevizija
- b) e-pošta
- c) remek-djelo
- d) vice prvak

1	
---	--

7	
---	--

32. Odredi vrste podcrtanih posuđenica prema stupnju prilagodbe hrvatskomu jeziku.

U blizini nebodera nalazi se bistro u kojem poslužuju vruću čokoladu i buhtle.

Kupila sam čizme crvene boje u trgovini pokraj knjižare Profil Megastore.

nebodera – _____

čizme – _____

bistro – _____

boje – _____

buhtle – _____

Megastore – _____

3	
---	--

33. Poveži u parove frazem i vrstu frazema, npr. e – 6.

a) od Poncija do Pilata

1. frazem stranoga podrijetla

b) *ab ovo*

2. frazem nacionalnoga podrijetla

c) mnogo je vode proteklo Savom

3. frazem biblijskoga podrijetla

d) crno na bijelo

4. neprevedeni frazem

5. frazem antičkoga podrijetla

2	
---	--

34. Dopuni rečenice.

a) Rukom pisani popisi riječi na kraju knjige zovu se _____.

b) Hrvatski humanist _____ napisao je prvi tiskani hrvatski rječnik.

(ime i prezime)

c) Prvi hrvatski rječnik u kojemu je hrvatski jezik polazišni jezik _____

(puni hrvatski naslov rječnika)

napisao je _____ .

(ime i prezime)

4	
---	--

9	
---	--